

Oponentní hodnocení

Téma: 3 – Udržitelná spotřeba a výroba (USV) Město Chrudim

I. Závěry

1) Formální vyhodnocení auditu

1.a) Existují připomínky a náměty k přehlednosti a srozumitelnosti auditu?

Ne, audit je přehledný a srozumitelný.

1.b) Je audit kompletní, dává odpověď na všechny návodné otázky?

Ano, doporučení pro drobná doplnění jsou součástí hodnocení.

Poznámka: Pro téma udržitelné spotřeby a výroby doporučujeme zvážit úpravu / rozšíření otázek pro návazné audity.

1.c) Využívá audit povinné a doporučené indikátory?

Ano, drobné připomínky jsou uvedeny v hodnocení.

2) Vyhodnocení stavu sledovaných oblastí UR

Rekapitulace auditu:

oblast	sebehodnocení města	hodnocení expertního týmu
3.1 Udržitelná spotřeba města	+2: velmi pozitivní vývoj, tj. došlo k významnému zlepšení situace	+1: pozitivní vývoj, tj. došlo ke zlepšení situace Navrhujeme snížit hodnocení o jeden bod z následujících důvodů Nedostatečné přenesení principů zeleného nakupování do praxe. Vedle jednoznačně pozitivních výsledků (nakupování čistících prostředků, fair trade apod.) existují nedostatečná pravidla pro nakupování – jediným kritériem by neměla zůstat nákupní cena, je potřeba zohlednit i provozní náklady (spotřeba energie) nebo jiné parametry (u okem součinitel prostupou tepla a pod.). Více viz Výsledek oponentury v příloze. Nelze přesně vysledovat trend, protože chybí data z předchozích let. Máme pochybnost, zda jsou ostatní odbory MěÚ ochotny

		<p>postupovat podle nastavených pravidel (viz příklady výběrových řízení v příloze)</p> <p>V této oblasti existují rezervy v osvětě (která je jinak silnou stránkou města).</p> <p>Oblast vyžaduje stálé působení v dlouhodobém horizontu.</p>
3.2 Odpadové hospodářství	+1: pozitivní vývoj, tj. došlo ke zlepšení situace	<p>+1: pozitivní vývoj, tj. došlo ke zlepšení situace</p> <p>Neshledán rozdíl s hodnocením města</p> <p>Vedle úspěšné snahy o stálé zlepšování je pozitivní například řešení bioodpadu. Výsledky podle sledovaných indikátorů jsou ve srovnání s jinými městy průměrné či lehce nadprůměrné. Výzvou zůstává poměrně vysoké množství produkovaného komunálního odpadu na obyvatele. Cílem by měl být nejen třídění, ale především minimalizace a předcházení vzniku odpadu.</p>
3.3 Hospodaření s energií	+1: pozitivní vývoj, tj. došlo ke zlepšení situace	<p>+1: pozitivní vývoj, tj. došlo ke zlepšení situace</p> <p>Navrhujeme ponechat hodnocení města podmíněně - podmínka je uvedena v hodnotícím výroku</p> <p>Důvody pro udělení podmínky jsou:</p> <p>Nedostatek kapacit pro energetický management a nedostatečné energetické řízení (např. proces EPC by měl být veden z pozice zastřešujícího energetického managementu města).</p> <p>Odbory v této věci ne zcela spolupracují, není zajištěna centrální evidence dat o spotřebě energie v jednotlivých budovách, z nichž by bylo možné zpracovávat přehledy průběžně.</p> <p>Bez normování spotřeby (v případě tepla prostřednictvím klimatických dat, u osatní spotřeby s uvážením vlivu změny stavu v majetku a vlivu přijatých opatření) nelze objektivně vyhodnotit, zda byla spotřeba v daném roce vyšší nebo nižší a opatření jsou tak navrhována spíše intuitivně.</p> <p>(více v doporučeních a ve výsledku oponentury)</p>
3.4 Udržitelná výstavba	0: stagnace, k žádnému vývoji nedošlo, situace se nezlepšila ani nezhoršila	<p>0: stagnace, k žádnému vývoji nedošlo, situace se nezlepšila ani nezhoršila</p> <p>Neshledán rozdíl s hodnocením města</p> <p>Oblast s významným potenciálem pro zlepšení. jako příklad nevyužité příležitosti pro udržitelnou výstavbu města byl diskován projekt revitalizace v rámci IPRM v lokalitě U nádraží – otázka energetického standardu opravených budov, který je “pouze” v kategorii C. (Další doporučení jsou uvedena ve výsledku oponentury).</p>

Celkové hodnocení v oblasti USV

<p>VNITŘNÍ PODMÍNKY</p> <p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Politická podpora udržitelného chování • pracovníci úřadu berou udržitelné chování jako běžný standard v řadě oblastí USV • certifikace dle EMAS • výsledky v oblasti ekologické stopy města jsou nadprůměrně dobré • participační proces • potenciál pro efekty USV v rámci města 	<p>VNITŘNÍ PODMÍNKY</p> <p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek kapacit pro realizaci USV v rámci města • neexistence systematického přístupu k energetickému managementu (EM) - neuzpůsobení vnitřní struktury úřadu potřebám EM (neexistence zodpovědnosti za EM a energetiku obecně, prosté plnění legislativních požadavků bez přidané hodnoty k vyšší energetické efektivitě) • malá spolupráce se soukromým sektorem • nedostatek aktivit města v některých oblastech USV, ve kterých dělá osvětu (pasivní budovy) • poměrně vysoké množství produkovaného komunálního odpadu na obyvatele
<p>VNĚJŠÍ PODMÍNKY</p> <p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krize jako příležitost ke změně a USV jako protikrizová strategie • zpřísňující se požadavky legislativy, které jsou současně však dlouhodobě predikovatelné • podpora energetickému managementu, úsporám energie, rozvoji OZE ze strany EU, též v novém programovém období • potenciál pro efekty USV v soukromém sektoru 	<p>VNĚJŠÍ PODMÍNKY</p> <p>Hrozby</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pokračující nestabilita politického prostředí v ČR - nekonceptnost státní energetické koncepce • neexistence nebo minimalizace podpory formou dotací

Závěry pro municipalitu – hlavní doporučení a návrhy hodnotitelů:

Oceňujeme úsilí města Chrudimi o stálé zkvalitňování života obyvatel, v Chrudimi jsme měli možnost seznámit se s řadou příkladů dobré praxe MA21. V oblasti udržitelné spotřeby a výroby Chrudim vybočuje z obvyklé dobré praxe především v oblasti osvěty a systému řízení (EMAS a udržitelné nakupování) a souvisejících indikátorů (Ekostopa). Ze všech MěÚ v ČR nejdéle sleduje ekologickou stopu úřadu (každoročně od roku 2009), což je dobrý podklad pro realizaci opatření ke snížení environmentální zátěže úřadu.

Oblast udržitelné spotřeby a výroby (USV) je progresivní oblastí MA21 a je proto přirozené, že nabízí příležitosti pro zlepšení. Oponentní šetření chápeme jako příležitost pro učení se na všech úrovních. Zde je uveden přehled hlavních doporučení.

V rámci reflexe se podívat i na politiku EMAS zda do ní neintegrovat další hodnoty a strategie z oblasti udržitelné spotřeby a výroby jako impuls pro rozvoj této oblasti.

Do tvorby politiky i její realizace více zapojit rozšiřující se okruh zainteresovaných stran, největší výzvou se v Chrudimi v této oblasti zdá být soukromý sektor. Úřad může ve spolupráci se soukromým sektorem iniciovat projekty v oblasti USV.

Zpracovat energetickou koncepci.

Stanovit konkrétní cíle pro zachování či snížení ekologické stopy úřadu a města a aktivity k jejich dosažení.

V rámci odpadového hospodářství se výhledově více zaměřit na prevenci vzniku odpadu (příkladem dobré praxe jsou municipality s programy založenými na vizi nulového odpadu („zero waste“). Město už některé kroky v tomto směru realizuje, výzvou je osvětová kampaň mezi občany vycházející z reálných dat (složení komunálního odpadu, plýtvání s potravinami apod.).

Posílit kapacity pro USV a do realizace této agendy zapojit více ostatní odbory, v současné době se zdá, že většina aktivit leží na bedrech odboru životního prostředí (například evidence a kontrola spotřeby energie je ve většině měst řešena v rámci agendy správy majetku). Posílení kapacit v oblasti USV by se mělo projevit úsporami rozpočtu města.

Zahrnout kritérium provozních nákladů do výběrových řízení v rámci stávajícího požadavku na ekonomickou výhodnost (poptávat ve výběrových řízeních „celkové náklady v životním cyklu investice“).

V oblasti udržitelné výstavby přijmout obecné podmínky pro výstavbu a rekonstrukci ve standardu „téměř nulová spotřeba energie, šetrné nakládání s vodou a nevytváření odpadů“.

Dodat do balíku budov pro EPC i další budovy, které nejsou tak zajímavé z hlediska úspor pro firmu ESCO, na jejichž zlepšení má ale město také zájem. Chtít doplňující informace od odboru investic (MŠ).

Zavést energetický management na veškerém majetku města – všech budovách a veřejném osvětlení; požadovat sledování spotřeby v měsíční nikoli jen roční periodě – toto je implicitně obsaženo v požadavku na zavedení pozice energetika (energetického manažera) města; v případě, že město tuto funkci (pozici) obsazenu nemá, musí si tyto činnosti zajistit jiným způsobem. Nejméně vhodný (nedoporučený) je však způsob externí správy a spoléhání na EM zajišťovaný v rámci EPC. Jednou možností je ustanovení projektového týmu pro EM v rámci úřadu a v rámci stávajících agend a projektů – předpokládaný rozsah činnosti celkově odpovídá do 0,25 úvazku.

Další méně významná doporučení jsou uvedena v příloze.

3) Hodnotící výrok

Oponent hodnotí téma 3 Udržitelná spotřeba a výroba jako

„uspokojivý stav tématu vůči UR – s podmínkou“.

Pro dosažení „A“ MA21 je nutné do budoucna splnit následující podmínku:

Bude zaveden systematický energetický management (EM) na budovách a zařízeních města, která jsou významnými spotřebiteli energie včetně zajištění interních kapacit a odpovědnosti za EM na samotném městském úřadě.

V Praze, dne 20. 8. 2013

Ing. Vladimír Dobeš, M. Sc., oponent

Ing. Miroslav Šafařík, Ph.D., konzultant oponenta

RNDr. Viktor Třebický, Ph.D., konzultant oponenta

Příloha: Průběh a výsledky oponentury

Průběh a výsledky oponentury

Oponentura proběhla v následujících etapách:

- 1) Sběr informací a studium materiálů - duben – květen 2013
- 2) Prohlídka města 16. – 17. 5. 2013
- 3) Oponentura na městském úřadě dne 17. 5. 2013 (za oponentní tým byli přítomni Ing. Vladimír Dobeš, M.Sc., vedoucí týmu a Ing. Miroslav Šafařík, Ph.D., expert pro energetické řízení)
- 4) Doplnování informací a vypracování oponentního hodnocení – květen – srpen 2013

Kontaktní osobou pro oponenturu byla na městském úřadě v Chrudimi Šárka Turečková, koordinátorka MA21 a vedoucí týmu MA 21. Členové oponentního týmu oceňují její vstřícnost při realizaci oponentury a při poskytování potřebných informací a podkladů.

Výsledky oponentury

Oblast 3.1 Udržitelná spotřeba města

Zelené nakupování – na městě převzali metodiku, standard. Osvětové kampaně pro veřejnost, např. Den Země letos zaměřen na bioodpad. Osvětové akce jsou částečně zaměřeny i na udržitelnou spotřebu, např. elektromobily, pasivní domy. Osvětové akce se plánují v týmu i se soukromým sektorem, identifikace tématu. Osvěta v této oblasti není ale podpořena webovými stránkami města a ani ekocentrum Paleta nemá žádné provázání na město, kromě uvedení pobočky v Chrudimi: <http://www.paleta.cz/>. Zatím provozují ve zkušebním provozu tyto stránky: <http://www.muchrudim.cz/>, ale nikterak důrazně a týká se to pouze odpadů a veřejné zeleně. Některé osvětové akce města, jako je například informace o pasivních domech, není následována příkladem / aktivitami města.

Co bylo shledáno velice pozitivním - dělalo se výběrové řízení na čisticí prostředky s ekoznačkou, pak teprve rozhodovala cena. Uklízečky potřebovaly vyškolit v užívání nových čisticích prostředků.

Schválený Fair Trade. Ten zahrnuje i bioprodukty apod. Město by mohlo využít zemědělské školy pro osvětu mezi zemědělci. MAS Chrudimsko, město je členem MAS.

Do zadávacích podmínek smluv se otázka udržitelné spotřeby zatím nepromítla – jediným kritériem je cena. Přitom se jedná například o nákup několika desítek PC, které budou sloužit min. dalších 5 let, spíš více. Také v případě výběrového řízení na dodávku oken nabyly uvedeny parametry snížené energetické náročnosti. Toto je nutno považovat za důkaz nepřenesení principů Zeleného nakupování do praxe.

Na jednání se nalévala voda ze džbánu (namísto dřívějších PET lahví) – výsledek EMAS. V budově jsou recyklační nádoby a informační letáky (MA21, dopady kouření).

Byl diskutován návrh poptávat ve výběrových řízeních „celkové náklady v životním cyklu investice“ – vešlo by se to do celkové ekonomické výhodnosti. Chybí na to člověk.

Podíl recyklovaného papíru byl 0 % v r. 2011 protože byly zásoby z minulého roku.

Vzdělávání: Ekocentrum Paleta – nabídka programů pro školy. Integrace UR / USV do vzdělávání na MŠ / ZŠ přes vzdělávání pedagogů. Paleta má i pobytové středisko a tam se vzdělávali pedagogové – dozvěděli se o úsporách, udržitelném stavebnictví apod. Mají i ekozahradu, mají projekt udržitelné zahrady ve spolupráci s rodiči. Získali certifikát apod. Školy dělají projekty „uklidíme svět“, sběr odpadu apod.

Oblast 3.2 Odpadové hospodářství

Služby sběru odpadu zajišťují technické služby. Firem, kterým se odpad vozí, je více. V rámci Dne Země vystavili produkt z recyklovaných surovin (plastové obrubníky). Lidé chtějí přidávat kontejnery. Dělali doplnění a optimalizaci sběrných nádob. Ekokom teď zpracovává analýzu a vzejdou z toho další opatření pro další optimalizaci.

Bude se zavádět sběr biodopadu a podle výsledků dotazníků se budou obhospodařovat první lokality. Koncovka se řeší, zatím se bioodpad vozí do Dražkovic. Je stále možnost dostat dotaci na vlastní kompostárnu. Kompostárna by mohla vzniknout ve Slatiňanech. Bioplynová stanice.

Dřevní odpad se využívá na mulčování.

Popelnice na druhé straně opravených budov v lokalitě u Nádraží jsou provizorním řešením a budou se dále řešit.

Chtějí nejprve vyřešit popelnice na bioodpad ze zahrádek. Odpad ze zahrádek mohou vozit do sběrného dvora.

Na tetrapak nemají samostatné nádoby – odběratelské firmy to umí dotřídit z plastů. Kontejnery na oděvy zkusili umístit – mají jich 5, ve spolupráci se soukromou firmou. Využití textilních výrobků je z pohledu USV pozitivní.

Lidé sami hlásí černé skládky. Město chce na úklid využít veřejně prospěšné práce.

Iniciativa Uklidíme svět – spolupracují na tom obyvatelé, vodáci čistí Chrudimku apod. Úklid ošetřen dobře.

Osvěta v oblasti sběru hliníku. Zapojení škol apod. Spolupracují i se školami kde nejsou zřizovatelem (zdravotní a zemědělská škola – SŠ a VOŠ). Mají dohody o spolupráci.

Hospodaří tu větší zemědělské podniky.

Oblast 3.3 Hospodaření s energií

Připravuje se projekt výměny osvětlení.

Neexistuje standardní energetický management (mj. se sledují pouze absolutní spotřeby – pouze za všechny budovy najednou, nedělá se přepočet na klimatické podmínky, čímž není možné sledovat a řídit reálnou účinnost využití energie v budovách). Městu chybí zajištění funkce „energetika“. V rámci EMAS se alespoň určit někdo kdo sleduje absolutní spotřeby (za všechny budovy najednou). Externí řešení pro vybrané budovy v rámci EPC z našeho pohledu nestačí.

Doporučujeme sledovat účinnost využití energie na všech budovách vlastními prostředky a zajistit vlastní odborné kapacity v oblasti energetického řízení města.

Doporučujeme uvažovat o nakupování elektřiny z obnovitelných zdrojů.

Zahrnout kritérium provozních nákladů do výběrových řízení v rámci stávajícího požadavku na ekonomickou výhodnost. Tento požadavek už Chrudim dává u nákupu osobních automobilů.

U měrných hodnot je potřeba uvést absolutní spotřebu a dále okomentovat – který z parametrů způsobil změnu trendu. Zatím nelze vysledovat trend. Pozitivní vývoj je sledovatelný a v oblasti město vykazuje mírně nadprůměrné aktivity, nicméně aktuální stav není systémový. Ani v rámci EMAS není formulována jednoznačná energetická politika města, cíle, procesy - odpovědnosti, zpětná vazba, kontrolní mechanismy a další prvky EM. Hodnocení +1 doporučujeme ponechat podmíněně.

Pozitivním faktem je, že při výběru škol pro analýzu EPC byla použita analýza sledovaných indikátorů. Doporučením je provést analýzu všech budov ve městě a energetický management zavést na všech budovách.

Závěr: V oblasti nakládání s majetkem ve vztahu k hospodaření s energií vybočuje Chrudim z průměru snahou o zjištění potenciálu EPC a tím snížení spotřeby energie s garancí třetí stranou (chystá se projekt EPC pro 12 budov). Vlastní péče MěÚ v tomto směru však z průměru praxe českých měst nevybočuje, hodnocení je prováděno na základě ročních nenormovaných dat, není stanovena interní odpovědnost za EM a účinné využívání energie včetně hlídání energetických povinností správce majetku (nová legislativa jich přináší zase o něco více). Nejde jen o úspory a dodržování platné legislativy, ale také o kvalitu vnitřního prostředí, kterou externí správa (navíc na omezeném počtu budov) nezajistí. Také využití dotací pro zateplení (OPŽP) je pod průměrem okolních měst.

Poznámky:

PENB podle původní vyhlášky 148/2009 Sb. bohužel nepodávají relevantní informaci o energetickém stavu budov; kategorie C tak bohužel může ve skutečnosti být D i horší; je to systémový problém, město by mělo vyžadovat doložení dalších parametrů dokládajících lepší vlastnosti budov.

Elektrárna nedodává pro vytápění; teplo pro vytápění je z důvodu zajištění jeho dostatečné kvality odebíráno z nízkotlakého stupně turbíny a v závislosti na velikosti jeho odběru se snižuje produkce elektřiny; proto toto teplo nemůže mít na výstupu z elektrárny nulovou cenu a tím naplnit parametry „odpadního tepla“. Elektrárna v tomto případě pracuje v „teplárenském režimu“.

Oblast 3.4 Udržitelná výstavba

Dobrý existující příklad udržitelné výstavby – provedená revitalizace náhonu pod hradbami, která respektuje přírodní charakter lokality a byla realizována takto z pohledu USV kvalitně i přes negativní stanovisko městského architekta, který chtěl zachovat regulaci náhonu (dnes má potok přírodní charakter a je vyhledávaným místem pro odpočinek).

Ve městě existují příležitosti pro udržitelnou výstavbu – například návštěvnické centrum Městských lesů – vybudování návštěvnického / vzdělávacího centra Podhůra se právě soutěží. V zadávacích požadavcích jsou aspekty USV reflektovány (obecné požadavky na udržitelný koncept, materiály a energie), bude záležet na výběrové komisi.

Příležitostí je IPRM.

Hodnocení je možné zlepšit v případě, kdy město přijme (schválí) obecné podmínky pro výstavbu a rekonstrukci ve standardu „téměř nulová spotřeba energie, šetrné nakládání s vodou a nevytváření odpadů“ – tj. ve standardu, který bude pro veřejnou správu povinný od roku 2017

Záznam další diskuse v rámci oponentury

Město má stabilní tým pro MA 21. Pro město je důležitá reflexe jeho snažení v oblasti MA21 (potřeba "sparing partnera"), proto oceňuje externí hodnocení svých aktivit v této oblasti.

Ekologická stopa

Dělá se i ekologická stopa města (nejen úřadu) a ekologickou stopu sledovaly i školy. Podílely se na pilotním sledování uhlíkové stopy. Vznikla doporučení, podle kterých se snaží postupovat. Dostali jsme k dispozici zprávu, kterou oponoval Viktor Třebický. Ten konstatoval, že výsledky v oblasti ekologické stopy města (ES) jsou nadprůměrně dobré, zejména díky horkovodu (5 nejnižší ES ve vzorku 20 měst). Doporučujeme stanovit konkrétní cíl na udržení či snížení ES (Učinilo tak zatím 5 měst). Uhlíková stopa města (US) byla sledována jednorázově. ES úřadu sledována pravidelně. Změřit se na jednotlivé složky ES a US, např. IAD je poměrně vysoká v Chrudimi.

Ekologická stopa je navíc oproti požadavkům auditu. Měli například problém získat data od ČEZ o spotřebách. Jednali s ČEZ, aby tato data městům poskytoval. Napojení na horkovod vychází jako dobré, výměna oken atd. EURO 5 autobusy apod. Podpora cyklo dopravy – chtějí připravit koncepci. Trvat na pokračování cyklostezky do Pardubic. Stezka na Podhůru. Auta blokují veřejný prostor.

Energetický management

Město získalo dotaci na přípravu projektu realizovaného metodou EPC – jedná se o analýzu 12 budov. Lze využít benchmarking. Je tam vše kromě mateřských škol (malý potenciál?). Jsou tam hlavně sportoviště, kino apod.

Monitorování spotřeb vody vedlo k identifikaci některých úniků (oprava kašny apd.).

Jednou z nejdiskutovanějších oblastí bylo v rámci oponentního hodnocení právě energetické řízení. Podle názoru týmu MA21 je Chrudim v této oblasti dobrá i ve srovnání s jinými městy, například Litoměřice neměly žádnou zateplenou školu.

Město aktuálně využívá možnost řešit část energetiky pomocí metody EPC.

Podle názoru oponentního týmu nestačí pro naplnění podmínky energetického manažera zajištění externího správce na budovách, kde se uplatní EPC. EPC na několika budovách neřeší potřebu zajištění kvalitního energetického řízení pro celý majetek města (energetickému řízení budou v rámci EPC podléhat jen opatření dohodnutá ve smlouvě o EPC a správa bude externí, nikoli v rámci úřadu apod.).

Pokud jde o přístup ke správě majetku z pohledu energetického řízení, je Chrudim podle údajů oponentního týmu pod průměrem ČR (toto vychází ze srovnání v rámci přehledu všech dotací na zateplení z OPŽP v rámci měst ČR. Město Chrudim nemá jedinou podpořenou budovu. Například Vysoké Mýto má 7 budov, Pardubice také 7, Jičín alespoň 2 atp.). Evidence a kontrola spotřeby energie je ve většině měst řešena v rámci agendy správy majetku, v rámci kterého je zavedena i pozice energetického manažera. Pozici energetického manažera není nutno vyvážet jako nové pracovní místo, jedná se o instituci a zajištění je možné v rámci odboru rozdělením práce v rozsahu cca 0,25 -0,5 úvazku dle aktuálního nastavení.

Návrh na úpravu metodiky:

- Požadovat srovnání spotřeby předchozích let
- V rámci kritérií spotřeby energie oddělit spotřebu energie na vytápění a tu podrobit přepočtu na klimatický normál tak, aby mohla být sledována reálná účinnost využití energie

EMAS a politika

EMAS vychází ze strategického plánu města, stává se “vlajkou”, “obchodní značkou”. Město EMAS šíří do příspěvkových organizací, centrum Paleta dostalo I dotaci na ověření fungování EMAS. Příspěvkové organizace dostaly menší dotace (10 000) na drobná úsporná opatření (Brano, folie za topení, optimální teplota v třídách apod.).

Politika je obecně v deklaraci udržitelného města a dále částečně v deklaraci fair trade.

Spolupráce se soukromým sektorem, kvalita života a participace

Do MA21 by se měl zapojit rozšiřující se okruh zainteresovaných stran. Největší výzvou se v Chrudimi této oblasti zdá být soukromý sektor (příkladem dobré praxe v zapojení soukromého sektoru do realizace MA21 může být program EKOPROFIT, který ve spolupráci se soukromým sektorem realizují především města v Německu a v Rakousku).

Město zatím neuvažovalo o systematické spolupráci se soukromým sektorem. Inspirace – pakt starostů a primátorů (MŠ). Příkladem spolupráce je využití ekonomických “úspor z rozsahu”. Soukromý sektor je významný i jako spotřebitel, výhledově může být řešena například otázka nakupování. Aukce na dodavatele elektřiny apod. (příklad Hlinska, zapojení ÚP). Je potřeba informovat obyvatele tak, aby snížení ceny nevedlo pouze ke zvýšení spotřeby ale pokračovala podpora úspor. Je to hlavně řešení “energetické chudoby” (důchodci dávají až 20% příjmu na energii). Otázka reinvestice úspor do dalších úspor? Město využívá horkovod – není problém se znečištěním z místních topenišť.

Sledují kvalitu života obyvatel a diskutují se zainteresovanými skupinami – tím realizují i společenskou odpovědnost. Vazba na soukromý sektor přes hospodářskou komisi - takže se s nimi také diskutuje, dostávají od města podklady, které projednávají. Zapojují se menší živnostníci. Velké firmy se zapojují v rámci diskusí o územním plánu apod. Zapojují se do některých kampaní (zdravá výživa). Nejsou to ty velké firmy v průmyslových zónách – ty někdy dávají sponzorské dary pro akce města.

Participační proces funguje. Participativní rozpočtování – uvažují o něm.

V oblasti udržitelné spotřeby města existují rezervy v osvětě, která není dostatečně podpořena webovými stránkami města (ani ekocentrum Paleta nemá žádné provázání na město, kromě uvedení pobočky v Chrudimi: <http://www.paleta.cz/> (ve zkušebním provozu byly stránky: <http://www.muchrudim.cz/>, ale týkají se pouze odpadů a veřejné zeleně).